

JONAS VLACHOS

Faran med att låta företagen stanna i familjen

Ett skäl till avskaffandet av arvsskatten var att underlätta för företag att gå i arv. Forskning visar emellertid att det kan vara en dålig idé att rutinmässigt låta företagen stanna i familjen. För medan företag må gå i arv, gäller detsamma inte nödvändigtvis förmågan att driva dem.

Ett av förra mandatperiodens mest överraskande beslut var att avskaffa arvsskatten. Motiven bakom avskaffandet är inte kända, men en trolig förklaring är att den socialdemokratiska regeringen ville underlätta för småföretagare att lämna över företagen till nästa generation. Det är då värt att ställa sig frågan om det är en bra idé att låta företagen gå i arv.

Att analysera denna fråga är metodologiskt svårt, men mycket tyder på att låta nära släktingar ta över familjeföretaget är ett effektivt sätt att förstöra kapital. Det finns exempelvis studier av amerikanska börsnoterade bolag som visar att aktiekursen sjunker när den tillträdande vd:n är släkt med den avgående eller med någon av de större aktieägarna. Marknaden verkar dessutom reagera rätt: efter att slakten tagit över presterar företagen betydligt sämre än då en utomstående vd rekryterats.

Problemen med denna typ av studier är flera. För det första är det en helt öppen fråga hur relevanta dessa resultat är för svenska familjeföretag. Än viktigare är att det inte är slumpen som avgör om ett företag går i arv eller inte. Kanske det är svårt att hitta en extern vd till företag på väg utför? Kanske familjen ställer upp när ingen annan är villig?

En analys av samtliga danska företag försöker hantera dessa metodproblem på ett intressant och innovativt sätt. Bennedsen m.fl. (2007) börjar med att visa att det är betydligt vanligare att företag stannar inom familjen då grundarens förstfödda barn är en pojke snarare än en flicka. Då barnets kön bestäms i naturens stora lotteri är beslutet att låta företaget gå i arv delvis beroende av slumpen. Genom att använda sig av denna slumpmässighet kan forskarna uttala sig om de negativa effekterna verkligen orsakas av arvskiftet.

Precis som i USA visar resultaten från Danmark att företagen går betydligt sämre när äldste sonen tagit över än då en vd

utan familjeband anlitas. De negativa effekterna är särskilt stora i branscher som växer snabbt eller använder sig av kvalificerad arbetskraft. Problemen verkar även bli större i stora företag, vilket sammantaget tyder på att det är mer komplexa verksamheter som är svåra för sönerna att leda.

Vad är det då som går fel? Några ledtrådar finns i forskningslitteraturen om bolagsstyrning i Europa. Just i företag där ledningen gått i arv mellan generationerna verkar det som om styrningen fungerar dåligt. Arvtagarna vet ofta inte så mycket om moderna produktionsmetoder eller hur man systematiskt arbetar för att effektivisera verksamheten. Dessutom verkar målstyrningen fungera sämre i dessa företag och det finns stora brister i personalpolitiken. Kort sagt, många av arvtagarna verkar inte vara några bra företagsledare.

Arvsskatten var på många sätt en dålig skatt som ledde till skatteplanering och skumma transaktioner och beslutet att avskaffa den var därför kanske inte felaktigt. Men om detta leder till att familjeföretag rutinmässigt stannar inom familjen kommer det att bli kostsamt. För medan företag må gå i arv, gäller detsamma inte nödvändigtvis förmågan att driva dem.

Referens

Bennedsen, Morten, Kasper Meisner-Nielsen, Francisco Pérez-González och Daniel Wolfenson (2007), "Inside the Family Firm: The Role of Families in Succession Decisions and Performance", *Quarterly Journal of Economics* 122(2), 647–691.